

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1993-1994 (*)

29 AVRIL 1994

PROPOSITION DE LOI

relative à l'élection directe du bourgmestre

(Déposée par MM. Verwilghen
et Beysen)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le fossé séparant le citoyen et la politique — lequel fait couler beaucoup d'encre —, de même que la crise traversée par notre régime démocratique, appellent des réformes. A l'échelon local, il faut donc chercher de nouveaux moyens permettant de concrétiser les relations entre le citoyen et le pouvoir.

Selon la législation en vigueur, le bourgmestre est nommé par le Roi sur présentation des conseillers communaux élus, mais n'ayant pas encore prêté serment.

Le citoyen qui a émis un vote lors des élections communales n'est pas du tout associé ultérieurement à la procédure obscure des accords de coalition qui aboutissent à la présentation du bourgmestre.

Dans le système actuel, les exemples foisonnent de bourgmestres qui ont obtenu un nombre relativement minime de voix, mais doivent leur investiture à l'impasse dans laquelle se sont trouvés de plus grands partis entre lesquels tout consensus faisait défaut.

(*) Troisième session de la 48e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1993-1994 (*)

29 APRIL 1994

WETSVOORSTEL

houdende de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester

(Ingediend door de heren Verwilghen
en Beysen)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De veelbesproken kloof tussen burger en politiek en de crisis van ons democratisch bestel vragen om hervormingen. Op lokaal vlak dient men derhalve te zoeken naar nieuwe mogelijkheden om de verhouding tussen burger en bestuur gestalte te geven.

Volgens de vigerende wetgeving wordt de burgemeester door de Koning benoemd op voordracht van de verkozen maar nog niet beëdigde gemeenteraadsleden.

De burger die zijn stem heeft uitgebracht bij de gemeenteraadsverkiezingen wordt nadien niet het minst betrokken in de ondoorzichtige procedure van coalitieafspraken die uiteindelijk aan de basis liggen van de burgemeestervoorzacht.

In het huidige stelsel zijn de voorbeelden legio waarbij de burgemeester met een relatief gering aantal stemmen zijn ambt te danken heeft aan een patstelling tussen grotere partijen waartussen elke consensus ontbreekt.

(*) Derde zitting van de 48e zittingsperiode.

D'autre part, les élections restent le principal point de rattachement des citoyens à la démocratie locale.

D'un point de vue fondamentalement démocratique, il s'impose donc que le bourgmestre soit élu.

La « *Bijzondere Commissie Vraagpunten* » de la Seconde Chambre des Pays-Bas a dit dans son rapport que l'élection du bourgmestre peut apporter une contribution essentielle à la modernisation nécessaire de la politique locale, et ce par un renforcement de la directive démocratique reconnaissable à cet échelon ainsi que par une accentuation du facteur local aux élections communales.

Il est de fait, en tout cas, que l'élection directe du bourgmestre revitaliserait la politique locale. En effet, la fonction de bourgmestre, qui constitue de toute façon le pivot du système politique local, fera l'objet d'une compétition entre différents candidats, le vote du citoyen étant prépondérant en l'absence d'un échelon intermédiaire.

En outre, la légitimité du bourgmestre directement élu viendra en droite ligne du corps électoral, ce qui renforcera sa position à l'égard du conseil communal et des groupes politiques.

De ce fait, au terme de son mandat, le bourgmestre pourra être jugé directement par le citoyen sur la politique qu'il aura menée.

Dans le système actuel, le bourgmestre ne doit pas engager de confrontation directe avec l'électeur, la multitude d'autres candidats de la liste sur laquelle il se présente lui assurant une certaine protection contre les critiques.

Si plusieurs variantes sont possibles quant au mode d'élection directe, la présente proposition opte pour le système de la majorité absolue des votes valablement émis, ce qui implique bien entendu un scrutin éventuel à deux tours.

Comme le bourgmestre disposera d'une légitimation évidente, procédant directement de l'élection, il va de soi que le conseil communal ne pourra pas lui retirer son mandat. Des élections extraordinaires ne sont donc prévues qu'en cas de démission ou de décès.

La présente proposition vise, dès lors, à revitaliser la démocratie communale et à modifier fondamentalement les relations à l'intérieur de la commune. Il devrait en résulter un changement positif dans le fonctionnement de la démocratie locale.

Anderzijds blijven de verkiezingen voor de burgers het belangrijkste aanknopingspunt met de lokale democratie.

Vanuit een principieel democratisch standpunt moet de burgemeester derhalve verkozen worden.

De Bijzondere Commissie Vraagpunten van de Nederlandse Tweede Kamer stelde in haar rapport dat de verkiezing van de burgemeester een wezenlijke bijdrage kan leveren aan een noodzakelijke modernisering van de lokale politiek door een versterking van het herkenbare democratische leiderschap op lokaal niveau en een vergroting van de lokale factor in gemeenteraadsverkiezingen.

Feit is dat de lokale politiek door de directe verkiezing van de burgemeester in elk geval zou worden verlevendigd. De functie van burgemeester, die hoe dan ook in het plaatselijke politieke bestel de spilfiguur is, zal immers tussen verschillende kandidaten in concurrentie gesteld worden waarbij de stem van de burger, zonder tussenschotten, beslissend is.

Bovendien ontleent de direct gekozen burgemeester zijn legitimatie rechtstreeks aan de kiezer, waardoor hij in een krachtige positie tegenover de gemeenteraad en de politieke fracties staat.

Bijaldien zal de burgemeester na het verstrijken van zijn ambtstermijn, rechtstreeks door de burger over het gevoerde beleid kunnen beoordeeld worden.

In het huidig stelsel dient de burgemeester geen directe confrontatie met de kiezer aan te gaan maar is hij, omringd door een schare medekandidaten, ingedekt in de lijst waarop hij zich presenteert.

Indien er wat de wijze van rechtstreekse verkiezing een aantal varianten mogelijk zijn, wordt in onderhavig wetsvoorstel geopteerd voor het stelsel van de volstreekte meerderheid van de uitgebrachte geldige stemmen wat uiteraard mogelijke verkiezing in twee ronden impliceert.

Aangezien de burgemeester over een duidelijke legitimatie, rechtstreeks van de kiezer, beschikt, kan zijn mandaat uiteraard niet door de gemeenteraad worden afgenomen. Er wordt dan ook enkel voorzien in buitengewone verkiezingen in geval van ontslag of overlijden.

Dit wetsvoorstel beoogt dus de gemeentelijke democratie te verlevendigen en de intra-gemeentelijke verhoudingen grondig te wijzigen. Dit moet uitmonden in een positieve verandering in de werking van de lokale democratie.

M. VERWILGHEN
E. BEYSEN

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

L'article 13 de la nouvelle loi communale est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 13. — Le bourgmestre est élu directement par l'assemblée des électeurs communaux. Les candidats aux élections communales acceptants et figurant sur une même liste peuvent présenter un candidat en vue de cette élection. Un acte de présentation daté doit être déposé, à cet effet, entre les mains du président du bureau principal. Pour être recevable, cet acte doit être signé au moins par une majorité des candidats aux élections communales présentés sur la même liste. Nul ne peut signer plus d'un acte de présentation. Le candidat présenté accepte sa candidature par une déclaration écrite et datée. »

Art. 2

Pour pouvoir être élu et rester bourgmestre, il faut :

- 1° être Belge;
- 2° avoir atteint l'âge de 21 ans accomplis;

3° être inscrit au registre de population de la commune.

Ne sont pas éligibles :

- 1° ceux qui sont privés du droit d'éligibilité par condamnation;
- 2° ceux qui sont exclus de l'électorat en application de l'article 6 du Code électoral;
- 3° ceux qui sont frappés de la suspension des droits électoraux en application de l'article 7 du même Code;

4° ceux qui, sans préjudice de l'application des dispositions figurant aux 1° à 3°, ont été condamnés, même avec sursis, pour une des infractions définies aux articles 240, 241, 243 et 245 à 248 du Code pénal, commises dans l'exercice d'une fonction communale; cette inéligibilité prend fin douze ans après la condamnation.

Il doit être satisfait aux conditions d'éligibilité au plus tard le jour de l'élection, à l'exception des conditions définies au premier alinéa, 1° et 3°, qui doivent être remplies au plus tard le jour de la clôture de la liste électorale.

Art. 3

Est élu bourgmestre le candidat qui obtient la majorité absolue des votes valablement émis. Si aucun des candidats n'a obtenu la majorité absolue, le se-

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Artikel 13 van de nieuwe gemeentewet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 13. — De burgemeester wordt rechtstreeks verkozen door de vergadering van gemeenteraadskiezers. De op eenzelfde lijst bewilligende kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen kunnen daartoe één kandidaat voordragen. Hiervoor dient een gedagtekende akte van voordracht te worden neergelegd in handen van de voorzitter van het hoofdbureau. Om ontvankelijk te zijn moet zij ondertekend zijn ten minste door de meerderheid van de op dezelfde lijst voorgedragen kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen. Niemand mag meer dan een akte van voordracht ondertekenen. De voorgedragen kandidaat bewilligt zijn kandidaatstelling door een gedagtekende en schriftelijke verklaring. »

Art. 2

Om tot burgemeester te kunnen worden verkozen en om burgemeester te blijven moet men :

- 1° Belg zijn;
- 2° de volle leeftijd van eenentwintig jaar hebben bereikt;
- 3° in het bevolkingsregister van de gemeente ingeschreven zijn.

Niet verkiesbaar zijn :

- 1° zij die door veroordeling ontzet zijn uit het recht om gekozen te worden;
- 2° zij die van het kiesrecht uitgesloten zijn met toepassing van artikel 6 van het Kieswetboek;
- 3° zij die in de uitoefening van het kiesrecht geschorst zijn met toepassing van artikel 7 van dat Wetboek;

4° zij die, onverminderd de toepassing van de bepalingen vermeld in 1° tot 3°, veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens één van de in de artikelen 240, 241, 243 en 245 tot 248 van het Strafwetboek omschreven misdrijven, gepleegd in de uitoefening van een gemeenteamt; deze onverkiesbaarheid eindigt twaalf jaar na de veroordeling.

Aan de verkiesbaarheidsvereisten moet voldaan zijn uiterlijk op de dag van de verkiezing, met uitzondering van de voorwaarden vermeld in het eerste lid, 1° en 3°, die vervuld moeten zijn uiterlijk op de dag waarop de kiezerslijst afgesloten wordt.

Art. 3

Tot burgemeester wordt verkozen de kandidaat die de volstreckte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen behaalt. Heeft geen van de kandi-

cond tour de scrutin a lieu entre les deux candidats qui ont obtenu le plus grand nombre de suffrages. En cas d'égalité de voix lors du second tour de scrutin, le candidat dont la liste de présentation a obtenu le plus grand nombre de voix aux élections communales est élu.

Art. 4

L'élection du bourgmestre a lieu de plein droit tous les six ans, le jour où sont tenues les élections communales. Le second tour de scrutin a lieu quatorze jours plus tard. L'élection est libre et se fait au scrutin secret.

Art. 5

Si un candidat vient à décéder après l'introduction de l'acte de présentation et avant le jour de l'élection, celle-ci est reportée. L'élection a alors lieu dans un délai de soixante jours, à compter du jour où l'élection devait avoir lieu.

Si l'un des deux candidats qui participent au second tour de scrutin vient à décéder avant le jour du second tour de scrutin, celui-ci est également reporté et la première élection est considérée comme nulle.

Seules les listes qui ont présenté un candidat à l'élection reportée ou annulée peuvent à nouveau présenter un candidat à la nouvelle élection.

Le premier tour de scrutin de la nouvelle élection a lieu dans un délai de soixante jours à compter du jour du second tour de scrutin.

Art. 6

Les électeurs sont convoqués en assemblée extraordinaire afin de pourvoir à la vacance résultant du décès ou de la démission du bourgmestre. Cette assemblée a toujours lieu un dimanche, dans un délai de soixante jours suivant le décès ou la démission.

Art. 7

Si un seul candidat est présenté, celui-ci est proclamé élu par le bureau de vote principal sans autre formalité.

Art. 8

Les candidats se voient attribuer le même numéro d'ordre et le même sigle que ceux des différentes

daten de volstrekte meerderheid verkregen, geschiedt de herstemming over de twee kandidaten die de meeste stemmen hebben behaald. Ingeval van staking van stemmen bij de herneming is de kandidaat verkozen wiens voordragende lijst de meeste stemmen behaalde bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Art. 4

De verkiezing van de burgemeester heeft van rechtswege plaats om de zes jaar op de dag waarop de gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden. De herstemming heeft veertien dagen later plaats. De verkiezing is vrij en geheim.

Art. 5

Indien een kandidaat overlijdt na de indiening van de voordracht en vóór de dag van de verkiezing, wordt de verkiezing uitgesteld. De verkiezing heeft dan plaats binnen een termijn van zestig dagen te rekenen vanaf de dag dat de verkiezing moest plaatsvinden.

Indien één van de twee kandidaten die deelnemen aan de herstemming overlijdt vóór de dag van de herstemming wordt deze eveneens uitgesteld en wordt de eerste verkiezing als nietig beschouwd.

Enkel de lijsten die bij de uitgestelde of nietig verklaarde verkiezing een kandidaat hebben voorgedragen kunnen voor de nieuwe verkiezing opnieuw een kandidaat voordragen.

De eerste stembeurt van de nieuwe verkiezing heeft plaats binnen een termijn van zestig dagen te rekenen vanaf de dag van de herstemming.

Art. 6

De kiezers worden in buitengewone vergadering bijeengeroepen om te voorzien in de vacature die ontstaat door overlijden of ontslag van de burgemeester. Deze vergadering heeft altijd plaats op een zondag, binnen een termijn van zestig dagen na het overlijden of van het ontslag.

Art. 7

Indien er slechts één kandidaat voorgedragen wordt, dan wordt deze zonder meer door het hoofdstembureau gekozen verklaard.

Art. 8

Aan de kandidaten wordt hetzelfde volgnummer en hetzelfde letterwoord toegekend als dat van de

listes de présentation de candidats aux élections communales.

Art. 9

L'électeur ne peut émettre qu'un seul vote.

Art. 10

Le résultat du dépouillement du scrutin est proclamé publiquement. Le candidat qui a obtenu la majorité absolue des votes valables est proclamé élu par le bureau de vote principal.

Si personne n'a obtenu la majorité, le bureau de vote principal proclame les noms des candidats qui participeront au second tour de scrutin.

Art. 11

Le Roi fixe les modalités de l'élection du bourgmestre conformément à la procédure prévue par la loi électorale communale.

Cet arrêté sera soumis à l'approbation des Chambres législatives un an après la publication de la présente loi au *Moniteur belge*.

11 avril 1994.

onderscheiden voordragende lijsten van kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Art. 9

De kiezer mag slechts een stem uitbrengen.

Art. 10

De uitslag van de telling van de stemming wordt in het openbaar bekendgemaakt. De kandidaat die de volstreckte meerderheid van de geldige stemmen heeft behaald wordt door het hoofdstembureau gekozen verklaard.

Ingeval niemand de volstreckte meerderheid heeft behaald, kondigt het hoofdstembureau de namen af van de kandidaten die aan de herstemming zullen deelnemen.

Art. 11

De Koning stelt de nadere regels vast voor de verkiezing van de burgemeester overeenkomstig de procedure bedoeld in de gemeentekieswet.

Dit besluit zal ter goedkeuring aan de Wetgevende Kamers worden voorgelegd, één jaar na publikatie van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.

11 april 1994.

M. VERWILGHEN
E. BEYSEN
L. PIERCO
W. CORTOIS
M. VAN HOUTTE
J. GABRIELS